

BÖLÜM 2

TAVUK IRKLARI VE HİBRİTLER

ANAHTAR KAVRAMLAR

Hibrit, Irk, Tavuk

ÖĞRENME HEDEFLERİ

- 1 Tavuğun kökenini bilir.
- 2 Saf ırkları sınıflandırır.
- 3 Hibritlerin özelliklerini kavrar.

GİRİŞ

Tavukların sınıflandırılması, gerek bilimsel araştırmalar gerekse üretim uygulamaları açısından büyük önem taşımaktadır. Tavuklar genel olarak saf ırklar ve hibritler olmak üzere iki temel gruba ayrılmaktadır. Saf ırklar, uzun yıllar boyunca çeşitli özellikleri bakımından sabitleştirilmiş genetik yapıya sahipken; hibritler, belirli verim özelliklerinin artırılması amacıyla farklı ırkların melezlenmesiyle elde edilen genetik kombinasyonlardır. Saf ırklar günümüzde doğrudan ticari üretimde yaygın olarak kullanılmamakta, daha çok genetik materyalin korunması, yeni hibritlerin geliştirilmesi ve hastalıklara direnç gibi araştırma amaçlarıyla değerlendirilmektedir. Hibritler ise hem yumurta hem et üretiminde yüksek verimleri sayesinde modern tavukçuluğun temelini oluşturmaktadır.

DİKKAT EDELİM

Tavuk yetiştiriciliği, insanlara çok yönlü fayda sağlayan bir hayvancılık koludur.

1. TAVUĞUN KÖKENİ

Kanatlı hayvanların sürüngenlerden köken aldıkları düşünülmektedir. Günümüzden yaklaşık yüz milyon yıl önce yaşamış kanatlı sürüngen hayvanlara (Archaeopterix) ait fosiller bulunmuştur. Her iki çenesinde dişler bulunan, bedeni pullar ile kaplı, kanat ve kuyruklarında telekler olan, karga veya güvercin büyüklüğündeki bu hayvanların, günümüzdeki tüm kanatlı hayvanların atası olduğuna inanılmaktadır.

Evcil tavuk zoolojik sistemde, omurgalıların (Vertebrata) kuşlar (Aves) sınıfı, tavukgiller (Gallinacea) takımı, sülüngiller (Phasianidae) familyasından, tavuk (Gallus) cinsinin evcil tavuk (Gallus domesticus) türündendir. Evcil tavuklar, diğer gallus türlerinden, ağızlarında diş olmaması ve başlarında ibik bulunmasıyla ayrılırlar. Tavukların ne zaman evciltildikleri konusu net olmamakla beraber, günümüzden beşbin yıl kadar önce Hindistan ve Güneydoğu Asya'da evcil olarak yetiştirildikleri kabul edilmektedir.

Bugün evcil olarak yetiştirilmekte olan tavukların kökenini oluşturan yabani tavuklar şunlardır:

- Gallus bankiva (Kırmızı orman tavuğu): Anavatanı doğu Asya'dır. Bugün hala Bangladeş, Doğu Hindistan ve Tayland'da yaşamaktadır. Koyu kırmızı renkli, çıplak bacaklı, uzun ve düz kuyruklu, küçük yapılı bir tavuktur. Evcil tavuklar üzerinde en çok bu ırkın etkili olduğu bildirilmektedir.

- Gallus lafayetti (Seylan orman tavuğu): Hindistan'ın güneyinde Seylan adasında bulunmaktadır. Sarı-kırmızı renklidir.

- Gallus sonnerati (Gri orman tavuğu): Batı ve Güney Hindistan'da bulunmaktadır.

- Gallus varius (Java orman tavuğu): Java ve çevresindeki adalarda bulunmaktadır. Yeşil renklidir. Boynundaki tüyler ikiye ayrılmıştır. Kuyruktaki tüyler çatal şeklinde olup sakalı tektir. Bu tavuğun evcil tavuklar üzerinde etkisinin olmadığı bildirilmektedir.

Brahma, Cochin ve Langshan gibi Asya tavuk ırklarının atası olarak ise Asil yada Malay tavuğu bilinmektedir. Evciltildikten sonra gerek morfolojik özellikleri, gerekse verim özellikleri bakımından büyük farklılıklar bulunmakta olup birbirinden farklı birçok ırk geliştirilmiştir.

2. TAVUKLARIN SINIFLANDIRILMASI

Tavuklar; standart saf ırklar ve hibritler olarak iki ana grupta incelenmektedirler. Standart saf ırklar ticari yetiştiricilikte, yerlerini hibritlere bırakmakla birlikte, az da olsa damızlık ve ıslah işletmeleri tarafından hibrit elde etme, hastalıklara dayanıklı hatlar geliştirme, biyo-ürünler elde etme, gen kaynağı olarak koruma veya diğer amaçlarla kullanılmak üzere muhafaza edilmektedirler. Kısaca söylemek gerekirse; standart saf ırklar artık, yumurta ve etçi piliç üretiminde doğrudan yetiştirilmemektedirler.

Dünyada bugüne kadar renk, şekil, büyüklük, verim yönü ve diğer bazı özellikler bakımından

standartları belirlenmiş 200'den fazla saf tavuk ırkı (standart saf ırk) bulunmaktadır.

Uygulamalarda kolaylık sağlamak amacıyla standart saf ırklar çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadırlar.

A) Verim özelliklerine göre:

1. Yumurtacı ırklar; Leghorn, Minorca, Ancona, Mavi Endülüs

2. Etçi ırklar; Brahma, Cochin, Langshan, Sussex, Cornish, Orpington, Dorking

3. Kombine verimli ırklar; Rhode Island Red, New Hampshire, Plymouth Rock, Australorp

4. Lokal ırklar ve Süs ırkları; Chabos, Frizzle, Araucana, Yokohama, Denizli

B) Vücut yapılarına (vücut ağırlıklarına) göre:

1. Hafif ırklar; Leghorn, Minorca

2. Orta ağır ırklar; New Hampshire, Plymouth Rock

3. Ağır ırklar; Sussex, Cornish, Brahma

C) Coğrafi orijinlerine (elde edildikleri bölgelere) göre:

1. Asya ırkları; Brahma, Cochin, Langshan

2. Akdeniz ırkları; Leghorn, Minorca, Endülüs

3. İngiliz ırkları; Orpington, Australorp, Sussex, Cornish

4. Amerikan ırkları; Rhode Island Red, New Hampshire, Plymouth Rock

5. Lokal ırklar; Denizli, Gerze, Hacıkadın

D) Gelişim durumlarına göre:

1. Lokal - yerli tavuk ırkları; Denizli, Gerze, Hacıkadın, Sultan

2. Geçit ırkları; Kültür ırklarının oluşmasında rol almış ırklar

3. Kültür ırkı tavuklar; Leghorn, Plymouth Rock, New Hampshire

E) Ticari üretim amaçlı soy ve hatlara göre:

1. Beyaz yumurta üretenler

2. Kahverengi yumurta üretenler

3. Et amacıyla yetiştirilenler

2.1. Standart Saf Irklar

Yetiştirme programlarında veya sentetik hat geliştirmede kullanılan standart saf ırk ve varyeteler aşağıda açıklanmıştır.

2.1.1. Yumurtacı ırklar: Hafif ırklardır. Besi performansları düşüktür. Erken yaşta (4.5-5 ay) yumurta vermeye başlarlar. Yumurta kabul rengi genellikle beyazdır. Canlı mizaçlı, yüksek yumurta verimine sahip, adaptasyon kabiliyetleri iyi olan, hassas ve gürk olma oranları çok düşük (%1-5) hayvanlardır. Çoğunlukla Akdeniz kökenlidirler. Bu ırkın en önemli temsilcisi Beyaz Leghornlardır.

Leghorn: İtalya'nın Leghorn kentinden köken alan bir Akdeniz ırkıdır. Balta ibikli beyaz Leghorn yaygın olarak üretilen varyetesidir. Birçok yumurtacı hat ve soynun elde edilmesinde bu ırktan faydalanılmıştır. Ülkemize ilk getirilen yumurtacı tavuk ırkıdır. Renk ve ibik şekline göre 12 varyetesi bulunmaktadır. Beyaz yumurta veren hibritlerin tamamı balta ibikli beyaz Leghornlardan geliştirilmiştir. Cıvcıvleri hızlı büyür.

Ancona: İtalya'nın Ancona isimli kentinden köken alır. Balta veya gül ibikli olabilirler. Yumurta kabuğunun rengi beyazdır.

Mavi Endülüs: İspanya'dan köken alan bir Akdeniz ırkıdır. Tek varyetesi bulunmaktadır. Değişik tonlardaki mavi tüyleri ile tanınır. Yumurta kabuğu beyazdır.

Minorca: İspanya'dan köken alır. Akdeniz tavuk ırklarının en iri yapısıdır. Yumurta kabuğu beyazdır.

2. 1.2. Kombine (etçi ve yumurtacı) verimli ırklar: Verim düzeyleri ve genel özellikleri bakımından etçi ve yumurtacı ırklar arasındadır. Sakin yapılı, çevre koşullarına dayanıklı genelde kahverengi kabuklu yumurta veren hayvanlardır. Gerek kahverengi yumurtacı, gerekse etçi piliç üretiminde ebeveyn hatlarının geliştirilmesinde yaygın olarak kullanılmışlardır. Amerika'da oluşturulmuşlardır. Genel olarak orta ağırlıktadırlar. Biraz daha lenfatik mizaçlıdırlar. Ayakları paçasızdır. Gürk olma oranları %10-25'tir.

Australorp: Avustralya'da geliştirilmiş bir tavuk ırkıdır. Orpington ırkının siyah varyetesinden köken almaktadır. Orpington ırkı tavuklardan daha küçük yapıdırlar. Balta ibiklilik ırka özgüdür. Yumurta kabuğu açık kahverengidir.

New Hampshire: Amerika'da geliştirilmiştir. Farklı varyeteleri bulunmamaktadır. Rhode Island Red'lerin hızlı büyüme, erken tüylenme, erken gelişme ve yaşama gücü özellikleri bakımından seleksiyonuyla elde edilmişlerdir. Tüylerinin renkli olması ırkın broyler olarak kullanımını engellemiştir. Ancak birçok etçi ırkın elde edilmesinde bu ırktan faydalanılmıştır. Etçi piliç üretimi amacıyla New Hampshire tavukları et tipi horozlarla melezlenmişlerdir. Yumurta kabuğu kahverengidir. Adaptasyon kabiliyetleri iyi olduğu için Türkiye'de yetiştiriciler tarafından fazlaca tercih edilen bir ırk olmuştur.

Plymouth Rock: Amerika'da geliştirilmiş bir ırktır. Balta veya gül ibiklidir. Renk bakımından 7 varyetesi mevcuttur. Bunlardan en çok bilineni Çubuklu ve beyaz varyetelerdir. Beyaz varyetesinin dişileri broyler üretiminde ana hattı olarak kullanılmaktadır. Çubuklu Plymouth Rock'lar ise kahverengi yumurta üretim hatlarında Rhode Island Red ırkının erkekleri ile çiftleştirildiğinde cinsiyet ayrımı yapılabilen civcivler elde edilmektedir. Yumurta kabuğu kahverengidir.

Rhode Island Red: Bu ırkta Amerika'da elde edilmiştir. Balta ibikli ve gül ibikli olmak üzere iki varyetesi bulunmaktadır. Kırmızı Malay Game ile Kırmızı Shanghai melezlerine, Kahverengi Leghorn, Cornish, Wyandotte ve Brahma kanları katılarak elde edilmişlerdir. Yumurta kabuğu kahverengidir. Orta ağırlıkta olup yumurtlama kapasiteleri yüksektir. Yumurta veriminin yüksekliği nedeniyle et verim yönleri ikinci planda kalmıştır. Sergi hayvanı olarak kullanılan bir ırktır.

Wyandotte: Amerika'da geliştirilmiş bir tavuk ırkıdır. Tamamı gül ibiklidir. Yumurta kabuğu kahverengidir.

2.1.3. Etçi ırklar: Bu gruptaki tavukların büyük çoğunluğu Asya orijinli olmakla beraber çoğu İngiltere'de geliştirilmiştir. Bu nedenle de çoğu İngiliz ırkı olarak değerlendirilmektedir. İri yapıdırlar. Erken gelişirler. Ağır ve lenfatik mizaçlıdırlar. Yemden yararlanma yetenekleri ve besi performansları çok yüksektir. Yumurta verimleri düşüktür. Genellikle yumurtaları kahverengi kabukludur. Derileri çoğunlukla sarıdır. Ayakları paçalıdır. Gurk olma oranları çok yüksektir (%40-80). Bu gruba giren ırklar orijin olarak Asya ve İngiliz ırkları, ağırlık olarak ise ağır ırklardandır. Büyük kısmı etçi piliçlerde baba hatlarının elde edilmesinde kullanılmaktadır.

Brahma: Anavatanı Çin olmakla birlikte 1850-1890 yılları arasında Amerika'da geliştirilmiştir. İncik ve ayakları da teleklerle kaplıdır. Dişilerde gürk olma oranı yüksektir. Cinsel olgunluğa geç ulaşırlar. Bezelye ibik görülmektedir. Yumurta kabuğu kahverengidir.

Cochin: Anavatanı Çin'dir ancak Amerika'da geliştirilmiş olup buradan dünyanın birçok yerine yayılmıştır. İncik ve ayakları da teleklerle kaplıdır. Gurk olma oranı yüksektir. Balta ibiklidirler. Yumurta kabuğu kahverengidir. Çin tavuğu olarak bilinir. Vücutları iridir, kabarık tüyleri ile sergi hayvanı olarak kullanılırlar ve bu özellikleri ile diğer ırklardan ayrılırlar. Aşırı tüylenmeden dolayı yapay tohumlama yapılmaktadır.

Cornish: İngiltere'de geliştirilmiş bir tavuk ırkıdır. Güçlü ve hafif eğimli bir gagası vardır. Civcivler birbirini gagalamaya meyillidir. Sürüde gürk olma oranı yüksektir. Bezelye ibiklidirler. Yumurta kabukları kahverengidir. Değişik varyeteleri bulunmaktadır, en yaygın olanı beyaz varyetesidir. Etçi piliç üretiminde önemli özelliklerden olan göğüs eti miktarının fazlalığı ve beyaz tüyleri nedeniyle, Beyaz Cornish'ler hibrit etçi piliç eti üretiminde baba hattı olarak oldukça fazla kullanılmaktadırlar.

Dorking: İtalya'dan köken almıştır ancak İngiltere'de geliştirilmiş bir ırktır. Genellikle balta

ibiklidirler ancak gül ibikli olanlara da rastlanmaktadır. Ayaklarında beşer parmak bulunmaktadır. Yumurta kabuğu rengi beyazdır.

Langshan: Çin’de geliştirilmiş bir Asya ırkıdır. Beyaz ve siyah varyeteleri mevcuttur. Kuyruk vücut bağlantısı diktir. Siyah tüyleri ışık altında yeşilimsi parıltı göstermektedir. Gurk olma oranı oldukça yüksektir. Yumurta kabuğu kahverengidir.

Orpington: İngiltere’de geliştirilmiş bir ırktır. Yumurta kabuğu kahverengidir. Tüm varyeteleri balta ibiklidir.

Sussex: İngiltere’nin yerli bir ırkıdır. Canlı mi-zaçlı ve saldırgandır. Gurk olma oranı yüksektir. Balta ibiklidir ve yumurta kabuğu kahverengidir. Beyaz derili olmaları, iyi gelişmeleri ve bu özelliklerini kalıtsal olarak aktarabilmeleri nedeniyle etçi piliç üretiminde Avrupa ülkelerinin vazgeçilmez ırkı olmuşlardır ve etçi piliç üretiminde baba hattı olarak kullanılmaktadırlar.

2.1.4. Yerel (yerli) ırklar: Bir ülkenin belli bölgelerinde yetiştirilen yerli ırklardır. Yerli ırkların yok olma tehdidi altında bulunması birçok yönden önemli bir sorun teşkil etmektedir, değerli genotipler ile çeşitli özellikler kaybedilme tehdidi altında bulunmaktadır. Yerli hayvan ırkları, çevresel koşullara uyum, hastalıklara karşı dayanıklılık, yüksek yaşama gücü ve genetik çeşitliliği koruma gibi avantajlar sunsa da, ekonomik verimlilik açısından kültür ırklarının gerisinde kalmaktadır. Bu durum, yerli ırkların yerini, ürün miktarı ve kalitesi bakımından daha verimli kültür ırklarının almasına neden olmaktadır. Zira, seleksiyon çalışmaları ile üzerinde durulan özellikler bakımından daha yüksek verimli ırk ve hat elde etme çalışmaları yoğun bir şekilde yürütülmektedir. Yerli ırkların korunması için çeşitli stratejiler geliştirilmesi, biyolojik çeşitliliği ve yerel genetik kaynakları gelecek nesillere aktarmak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sadece

biyolojik çeşitliliğin korunması açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir hayvancılık sistemlerinin oluşturulması bakımından da kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye yerli ırklarına aşağıda değinilmiştir.

Denizli: Denizli ili ve civarında yetiştirilen kombine verimli lokal bir ırktır. Horozları güzel sesi ve uzun ötüşü ile ünlüdür. Yüksek bacaklı ve iri vücutludur. Çoğunlukla balta ibiklidir ancak gül ibikli varyeteleri de bulunmaktadır. Tavuklarda beden ergin çağda siyah teleklerle kaplıdır. Denizli horozlarında meydana gelen tüy rengi farklılıkları bakımından; demir-kırı, pamuk-kırı, pekmez-kefi, şarabi (al) ve siyah olmak üzere beş farklı varyetenin varlığı bildirilmektedir. Bütün varyetelerde müşterek özellik balta ibikli, siyah gagalı ve koyu gri bacak renginde olmalarıdır. Horozlar kuyruklarını dik tutar. Hem dişi hem de erkeklerin gözlerinin etrafında siyah bir halka vardır. Gurk olma oranı yüksektir (%50). Yıllık yumurta verimi 100 kadardır. Yumurtaları beyaz kabuklu ve oldukça iridir. Denizli tavuklarında cinsel olgunluk yaşı yaklaşık 8 aydır. Cıvcıvrinde geç tüylenmeden dolayı ölüm oranının yüksek olduğu ve farklı çevre koşullarına uyum sağlama yeteneğinin zayıf olduğu dile getirilmektedir.

Gerze (Hacıkadın): Sinop ili ve çevresinde özellikle Gerze bölgesinde yetiştirilen lokal bir ırktır. Değişik varyeteleri bulunmamaktadır. Düz parlak siyah renklidir. Gaga ve ayaklar siyah, deri ve kulaklar beyazdır. İbikleri boynuz gibi ve çatalıdır. Bu ibik şekli ırka özgüdür. Burun delikleri büyük olup gaga üzerinde çıkıntı bulunur. Beyaz kabuklu yumurta verir.

Sultan: İstanbul’dan köken alan bir ırktır. Türkiye’den imparatorluk zamanında yurt dışına gönderilmiş, Türkiye’de nesli tükenmiş yerli bir ırktır. Osmanlı’da sultanlar tarafından 1800’lü yılların ortalarında İngiltere’ye hediye edildiği bildirilmektedir. Son zamanlarda yurt dışından Türkiye’ye getirilerek tekrar üretilmeye başlan-

mıştır. Ancak az sayıda olduğu için yüksek fiyatlarla hobi amaçlı tavuk yetiştirenlere satılmaktadır. Zira, yalnızca farklı görüntüsü nedeniyle yetiştirilmektedir. Uzun, düz sırtlı ve düşük kanatlıdır. Göğüs derin, incikler kısa, bacaklar ayırık duruşlu, kuyruk büyük olup dik tutulur, gaga kısa, burun delikleri büyük, başında taç gibi büyük

bir tepelik olup yüzü, ayak ve bacakları tüylerle kaplıdır. İbik küçük ve V şeklindedir. Ayakları 5 parmaklıdır. Orta irilikte, beyaz kabuklu yumurtası vardır. Beyaz ve karışık renkli olmak üzere iki varyetesi bulunmaktadır. Deri beyaz, incikler mavidir.

2.2. Hibritler

Standart saf ırklar artık ekonomik önemini kaybetmiş olup ıslah amaçlı işletmelerde hibrit üretimi amacıyla gerekli anaçların elde edilmesinde kaynak olarak kullanılmaktadır. Hibritler, melez azmanlığı özelliğinden faydalanılarak elde edilmektedirler. Yapıları bir örnek olan heterozis gösteren döller yani bu hibritler kendi aralarında birleştirildiğinde özelliklerinde açılmalar, sapmalar gözlemlenebilmektedir ve genetik açılma nedeniyle bu üstün özellikleri döllerde kaybolmaktadır. Bu nedenle hibritler damızlık olarak kullanılmazlar ve bunlardan ticari amaçla döl alınmaz. Dolayısıyla bu hibritlerin ebeveyn hatlarından sürekli olarak üretilmeleri gerekir. Tavukçulukta heterozisten yararlanma için kullanılan yetiştirme metodları; akrabalı yetiştirilmiş hatlarla, ırklar arası veya aynı ırk içinde geliştirilen soylar arası yetiştirme şeklinde olmaktadır.

2.2.1. Yumurtacı Hibritler: Beyaz veya kahverengi kabuklu ticari yumurta üretimi amacıyla yetiştirilen tavuklardır. Küçük yapılı hayvanlardır. Kabuk renginin yumurtanın besin değeri üzerinde etkisi olmadığı bilinmektedir ancak pazar koşullarını etkilemektedir.

Kahverengi yumurtacı hibritler: Kahverengi kabuklu yumurta veren ticari hibritlerin üretimi için özel hatlar geliştirilmiştir. Ana hattı Leghorn, baba hattı New Hampshire veya Rhode Island Red'dir. Tüyleri kırmızı, yumurta kabuğu rengi kahverengidir. Genellikle otoseks gösterirler yani bu hibritlerde kuluçkadan çıkışta tüy rengine bakılarak cinsiyet ayrımı yapılabilmektedir.

Dekalb, Golden Comet, Kırmızı Babcock ve Ross Ranger örnek olarak verilebilir.

Beyaz yumurtacı hibritler: Neredeyse tamamının ana ve baba hattında balta ibikli beyaz Leghorn kanı vardır. Bazen yumurta tipi Plymouth Rock'ta kullanılmaktadır. Genellikle küçük yapılı, yem tüketimi düşük, tüyleri ve yumurta kabuğu beyaz renkli, erken gelişen tavuklardır. Başlıcaları; Hy-Line, Beyaz Dekalb, Kimber, Hisex White, Lohmann (LSL) ve Beyaz Shaver'dır.

Etçi Hibritler: Ana hattı beyaz Plymouth Rock, baba hattı ise Cornish veya melezleridir. Ana hattında; yumurta veriminin, kuluçkalık yumurta oranının ve kuluçka randımanının iyi olması beklenmektedir. Baba hattında ise; hızlı büyüme, karkas kalitesi ve yemden yararlanma özelliği önem taşımaktadır. Islah çalışmaları ile döller beyaz tüylenme gösteren baba hatları geliştirilmiştir. Beyaz tüylü baba hatları ile renkli tüylü ana hatları birleştirildiğinde döller beyaza yakın tüylenme göstermektedir. Erken gelişirler. Tüy rengi beyazdır. Yemden yararlanma oranı yüksek olup besi süresi isteğe bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Hibritlerde yaşama gücü yüksektir. Kısa sürede kesim ağırlığına ulaşabilmeleri için yemlerde protein ve enerji düzeyinin yüksek olması gerekmektedir. Dişi ve erkek karışık olarak büyütülebilirler. Başlıcaları; Hubbard, Cobb, Ross I, Star-bro, Hybro ve Arbor Acres'tir. Etçi hibritlerde yetiştirme dönemi boyunca ölüm en fazla %1.5-3 civarında görülmektedir.

EK BİLGİ

Tavuk yetiştiriciliğinde damızlık işletmelerinin kurulmasına yönelik dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda bilgi edinmek amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yayımlanan ve tarimorman.gov.tr adresinde bulunan “Kuluçkahane ve Damızlık İşletmeleri Yönetmeliği” incelenebilir.

BÖLÜM ÖZETİ

Tavuk ırkları, genetik kökenleri, morfolojik yapıları ve üretim özellikleri bakımından oldukça geniş bir çeşitliliğe sahiptir. Dünya genelinde 200'ün üzerinde tavuk ırkı tanımlanmış olup, bu ırklar kökenlerine, verim yönlerine, vücut yapılarına ve renk varyasyonlarına göre sınıflandırılmaktadır. Tavuklar temelde iki ana gruba ayrılmaktadır: saf ırklar (standart ırklar) ve hibritler. Saf ırklar, belirli özellikleri taşıyacak şekilde uzun yıllar boyunca seleksiyonla sabitlenmiş genetik yapılardır. Bu ırklar günümüzde sınırlı sayıda ülkede, genetik kaynakların korunması, yeni hibritlerin geliştirilmesi, hastalıklara direnç çalışmalarında kullanılması ve biyolojik ürünlerin üretimi gibi araştırma ve geliştirme amaçlarıyla değerlendirilmektedir. Ancak doğrudan ticari üretimde kullanımları oldukça sınırlıdır. Tavuk ırkları verim özelliklerine, vücut yapılarına, coğrafi orijinlerine, gelişim durumlarına ve ticari üretim amaçlarına göre ayrılmaktadır. Buna karşılık hibritler, et veya yumurta veriminin artırılması amacıyla farklı ırkların planlı şekilde melezlenmesiyle elde edilmektedir. Modern tavukçuluk sistemlerinin temelini oluşturan bu hayvanlar, yüksek verim, yemden yararlanma yeteneği ve büyüme hızı açısından üstün özelliklere sahiptir. Etçi ve yumurtacı hibritler olarak ikiye ayrılan bu gruplar, endüstriyel üretimde yaygın olarak kullanılmaktadır.

GÖZDEN GEÇİRELİM

1. Aşağıdakilerden hangisi evcil tavukların kökenini oluşturan yabani tavuklardan biri değildir?

- A) Kırmızı orman tavuğu
- B) Gallus bankiva
- C) Gallus lafayetti
- D) Java orman tavuğu
- E) Langshan

4. Aşağıdakilerden hangisi etçi tavuk ırklarından biri değildir?

- A) Cochin
- B) Cornish
- C) Dorking
- D) New Hampshire
- E) Sussex

2. Aşağıdakilerden hangisi yumurtacı tavuk ırklarından biri değildir?

- A) Leghorn
- B) Brahma
- C) Ancona
- D) Minorca
- E) Mavi Endülüs

3. Aşağıdaki tavuk ırklarından hangisi Akdeniz kökenli olup, beyaz yumurta veren hibritlerin geliştirilmesinde kullanılan bir ırktır?

- A) Leghorn
- B) Brahma
- C) Plymouth Rock
- D) Rhode Island Red
- E) Sussex

5. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin yerli tavuk ırklarından biridir?

- A) Gerze
- B) Leghorn
- C) Cochin
- D) Brahma
- E) Minorca

Yanıt Anahtarı: 1-E, 2-B, 3-A, 4-D, 5-A

Kaynakça

- Aksoy, F.T. (1974). Hybro Anaç (Parent) Hatlarının Beyaz Comish ve Beyaz Plymouth Rock Irkları Üzerinde Kullanılması ile Yeni Etçi Tavuk Tiplerinin Elde Edilmesi Olanakları. Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü, Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü Yayın No: 36.
- Aksoy, F.T. (1999). Tavuk Yetiştiriciliği. Şahin Matbaası, 3.Baskı. ISBN: 975-95417-0-X.
- Atasoy, F. (2013). Tavuk Yetiştiriciliği Ders Notları. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı, Ankara.
- Atasoy, F., Gürcan, İ.S. (2000). Bir denizli tavuğu sürüsünde canlı ağırlık ve yumurta ağırlığı özellikleri. Ankara Üniv Vet Fak Derg, 47: 265-269.
- Kalpalp, Y. (1985). Tavuk Yetiştiriciliği. T.C. Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Yayın No:1.
- Onbaşlar, E.E. (2020). Tavuk Yetiştiriciliği Ders Notları. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı, Ankara.
- Poyraz, Ö. (2008). Zootekni I Ders Notları. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı, Ankara.
- TAGEM. (2009). Türkiye Evcil Hayvan Genetik Kaynakları Tanıtım Kataloğu. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.

